

Vergaderjaar 2016–2017

30 180

Conferentie van Voorzitters van de parlementen van de Europese Unie

S/ nr. 30 HERDRUK¹

VERSLAG VAN EEN CONFERENTIE

Vastgesteld 29 juni 2017

Van 23–24 april 2017 vond in Bratislava, Slowakije, de Conferentie van Voorzitters van de nationale parlementen in de Europese Unie plaats. Hierbij treft u een verslag van de bijeenkomst.

Namens de Eerste Kamer der Staten-Generaal nam de Voorzitter, mevrouw Broekers-Knol, deel. Zij werd ambtelijk begeleid door de Griffier, de heer Hamilton. Namens de Tweede Kamer der Staten-Generaal nam de eerste Ondervoorzitter, de heer Harbers, hieraan deel. Hij werd ambtelijk begeleid door mevrouw Nollen, parlementair vertegenwoordiger bij de EU, en de protocollair adviseur, mevrouw Pos. De delegatie brengt als volgt verslag uit. De Voorzittersconclusies zijn als bijlage bij het verslag toegevoegd².

De Griffier van de Eerste Kamer der Staten-Generaal,
G.J.A. Hamilton

De Griffier van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,
R.G.K. Voss

¹ Ivm toekennen Eerste Kamerletter

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Algemeen

Het belangrijkste resultaat van deze vergadering was de instelling en het vaststellen van de contouren van de nieuwe gemeenschappelijk parlementaire toezichtsgroep voor Europol («Joint Parliamentary Scrutiny Group», JPSG). Besloten is dat de parlementaire toezichtsgroep spoedig bijeen zal komen in een constituerende vergadering om zijn eigen procedureregels vast te stellen. De JPSG zal naar verwachting zijn volledige parlementaire controle werkzaamheden in het najaar van 2017 starten. Voorts bevelen de voorzitters van nationale parlementen aan dat na twee jaar een evaluatie van de werking van de JPSG zal plaats vinden, en dat de conclusies van deze evaluatie zullen worden voorgelegd aan de Conferentie van Voorzitters van nationale parlementen. Zie artikelen 17, 18 van de conclusies en Annex I- in de bijlage. Deze uitkomst was conform de inzet van de Voorzitter van de Eerste Kamer en eerste Ondervoorzitter van de Tweede Kamer. Tevens heeft de Voorzitter van de Eerste Kamer een speech gehouden over het dichten van de kloof tussen burger en politiek. De eerste Ondervoorzitter van de Tweede Kamer heeft aanvullend op dit thema een interventie gepleegd over de positieve rol die sociale media kunnen spelen in de relatie tussen burger en politiek.

Opening

De Voorzitter van de Nationale Raad van de Republiek Slowakije, de heer **Danko**, heet zijn gasten welkom in Kasteel Bratislava en licht de agenda toe. In de openingssessie voerden vier sprekers het woord. De eerste spreker, de heer **Fico** premier van Slowakije, roemt de historische en succesvolle economische ontwikkeling die zijn land heeft doorgemaakt. Hij noemt Europa de beste plaats ter wereld om te leven. Tegelijkertijd maakt hij zich zorgen over het toenemende gebrek aan respect voor de verworvenheden van de EU. Hij vraagt zich af of politici wel genoeg doen om de EU te steunen en de burgers laten zien waar Europa over gaat, of dat ze te lui zijn geworden om de EU te verdedigen, nieuwe initiatieven te starten en betere resultaten te leveren? Dat is volgens hem noodzakelijk, net zoals het spreken met één stem tegen grootmachten zoals de VS, Rusland of China. Hij waarschuwt dat lidstaten niet gedwongen moeten worden meerderheidsbesluiten uit te voeren tegen hun wil. Dat ondergraaft de geloofwaardigheid van de Unie en toont een gebrek aan respect voor de afwijkende posities van landen. Hij roept op het populisme te bestrijden en gezamenlijk te werken aan de toekomst van Unie.

Voordat de heer **Danko** zijn collega uit Malta het woord geeft, blikt hij terug op leerzame periode van het Slowaakse parlementaire voorzitterschap. Hij bedankt Nederland en Malta, de partners in het trio voorzitterschap, voor de prettige samenwerking. Hij is graag bereid zijn positieve ervaringen te delen met toekomstige voorzitterschappen. Ook de heer **Galea**, Ondervoorzitter van het Maltese Huis van Afgevaardigden, onderstreept de goede samenwerking binnen het trio. Hij voegt eraan toe dat Malta, geïnspireerd door het Nederlandse voorzitterschap, ook een app heeft ontwikkeld voor alle conferenties. Hij vond het voorzitterschap voor een klein parlement een enorme organisatorische en financiële uitdaging.

De derde spreker was de heer **Tajani**, Voorzitter van het EP. Hij constateert dat de burgers ontevreden zijn over de EU en dat dit aanleiding geeft tot populisme en negativisme. Hij vindt dat de EU meer resultaten moet leveren o.a. op het terrein van veiligheid, migratie en werkgelegenheid. Hij benadrukte het belang van een actieve rol van nationale parlementen bij de Europese besluitvorming, en de relatie tussen nationale parlementen en het EP. Parlementen moeten bij hun regeringen aandringen op

betere samenwerking in de EU. De Verklaring van Rome geeft volgens Tajani de weg aan voor een krachtigere EU die dichterbij de burgers staat. Hij roept op tot meer samenwerking om Brexit tot een goed einde te brengen. Tot slot onderstreepte hij het belang van vrijheid van meningsuiting in de Europese beschaving. Europeanen moeten blijven opkomen voor hun identiteit en de fundamentele waarden. Ook de laatste spreker in de openingssessie, de heer **Katainen**, vicevoorzitter Europese Commissie, wil de relatie met nationale parlementen versterken. De nieuwe Europese Unie van 27 lidstaten heeft volgens hem actieve eigenaren nodig, sterke betrokkenheid en nieuw enthousiasme. De nationale parlementen spelen daarbij een belangrijke rol. Vervolgens ging hij kort in op het Witboek van de Commissie met de vijf toekomstscenario's. Dit is de bijdrage van de Commissie aan de 60ste verjaardag van de EU in Rome en geeft een vervolg aan de toekomstdiscussie. Hij licht toe dat de Commissie de komende tijd papers zal publiceren om input te leveren aan een breed debat dat in alle lidstaten gevoerd zal worden. Hij spreekt zijn hoop uit dat nationale parlementen zelf toekomstdebatten gaan organiseren en daarbij het maatschappelijk middenveld betrekken. De Europese Commissie concentreert zich op een Unie van resultaten. Ze is bezig met de energie-unie en de digitale interne markt, er is een investeringsfonds opgezet en een Europese grens- en kustwacht, er zijn plannen voor de defensie-unie. De Commissie heeft een krachtige vooruitkijkende Unie voor ogen, die gebaseerd is op de fundamentele waarden en subsidiariteit, aldus **Katainen**.

Sessie I: Toekomst van de EU als een wereldspeler in de context van de huidige veranderingen in de wereld en de rol van nationale parlementen

Deze sessie werd ingeleid door drie Voorzitters van nationale parlementen. De heer **Di Bartolomeo**, Voorzitter van de Luxemburgse Kamer van Afgevaardigden, is van mening dat de EU haar fundamentele waarden hoog moet houden, omdat ze anders niet op een geloofwaardige manier haar mondiale rol kan spelen. Dit uitgangspunt is voor hem fundamenteel. Hoewel de mondiale uitdagingen groot zijn beschikt de EU nog niet over een consistent en coherent buitenlands en veiligheidsbeleid. De rol van de EU in de wereld is afhankelijk van hoe de wereld naar de EU kijkt als waardengemeenschap. Hij constateert dat de EU intern verdeeld is en doet een beroep op politici om de waarden van Unie te verdedigen. Democratie is niet de wil van de meerderheid, maar het gaat over inclusie en vertegenwoordiging van minderheden. EU lidstaten moeten laten zien dat zij de democratie en fundamentele rechten serieus nemen, want anders is de EU extern niet geloofwaardig. De Voorzitter van het Sloveense parlement, de heer **Breglez**, geeft aan dat de EU zijn externe rol vooral goed heeft opgepakt in de eigen regio. Nu het Verenigd Koninkrijk de EU verlaat moet de EU, volgens hem, meer inspanning doen om extern sterk te zijn en onderling meer solidariteit tonen. Want, zo zegt Breglez, geen enkel land kan alleen meer bereiken dan de EU gezamenlijk. Er moeten duidelijke interne en externe prioriteiten worden gesteld; welvaart in de regio en het uitbreidings- en nabuurschapsbeleid zijn heel belangrijk. Het uitbreidingsperspectief voor de Westelijke Balkan zorgt voor stabiliteit. Hij merkt op dat de rol van nationale parlementen in het EU buitenlands beleid relatief nieuw is. Parlementen kunnen het buitenlands beleid inkaderen, maar niet vormgeven. Omdat de legitimiteit van het EU buitenlands beleid ook op nationaal niveau ligt, roept hij de Hoge Vertegenwoordiger van de EU voor het buitenlands en veiligheidsbeleid, mevrouw Mogherini, op alle nationale parlementen te bezoeken. Buitenlands beleid mag niet worden misbruikt door populistten. Hij sluit af met een citaat van Kennedy: «Domestic policy can defeat us. Foreign policy can kill us». Daarna was het woord aan de heer **Ahlin**, Voorzitter

van het Zweedse parlement. Hij prijst het Zweedse parlementaire model aan waar de Ministers een mandaat van het parlement krijgen om te onderhandelen in Brussel. Dat wekt vertrouwen bij de burgers en zo zijn parlementariërs direct betrokken bij het EU-beleid. Wat ook daaraan bijdraagt is dat het Zweedse parlement alle Commissievoorstellen aan een subsidiariteitstoets onderwerpt. Vervolgens betoogde hij dat de EU parlementen veel zichtbaarder moeten zijn in andere internationale parlementaire vergaderingen, zoals die van de IPU. Deze bijeenkomsten zouden ook een in Europa moeten plaats vinden. De EU parlementen zouden beter kunnen samenwerken, bekijken welke conferenties eraan komen en bespreken welk parlement iets gaat organiseren – ook om de kosten te delen. De Voorzitters kunnen hier een rol spelen.

In de discussie gaven veel Voorzitters een reactie op het Witboek over de toekomst van de EU en de rol van nationale parlementen. De heer **Kuchciński**, Voorzitter van het Poolse Huis van Afgevaardigden, is van mening dat er verandering nodig is ten aanzien van de waarden. De EU moet gebaseerd zijn op de soevereiniteit van staten, solidariteit en christelijke waarden. Om dit te bereiken moet de rol van nationale parlementen bij het EU-besluitvormingsproces versterkt worden. Solidariteit tussen lidstaten vindt mevrouw **Mürniece**, Voorzitter van het Letse parlement ook belangrijk, maar er is meer nodig. Binnen de EU moet versterkte samenwerking mogelijk zijn. Letland vindt dat de EU zich moet concentreren op fundamentele waarden, structurele hervormingen van de interne markt, buitenlandse handel en investeringen. Daarnaast maken veel burgers zich zorgen over veiligheid. Letland is voorstander van een sterke trans-Atlantische band. De heer **Satonen**, tweede plaatsvervangend Voorzitter van het Finse Parlement, zegt dat het Witboek interessante richtingen aangeeft voor de toekomst. Volgens hem hangt de rol van de EU in de wereld vooral af van het economisch succes van de EU. De interne markt moet sterk zijn. Verder moet aandacht worden besteed aan interne cohesie, investeringen en groei. Op het externe terrein zou de EU moeten inzetten op partnerschappen. De Voorzitter van het Kroatische parlement, de heer **Petrov**, wijst op de veiligheidsdreigingen en terrorisme. Gezien de Brexit en het toenemende populisme in Europa moet de EU haar waarden hoog houden en meer investeren in gezamenlijkheid. Solidariteit tussen de EU leiders is belangrijk vooral op het terrein van migratie. Samenwerking met derde landen en de landen van herkomst is noodzakelijk, net zoals grensbewaking in de EU. Kroatië wil graag toetreden tot Schengen. De heer **Syllouris**, Voorzitter van het parlement van Cyprus, zegt geïnspireerd te zijn door de inleidingen van zijn collega's. De modus operandi moet veranderen, met als basis de waarden van de EU intern en extern. Hij stelt voor bijeen te komen in een rondetafel discussie om verder te praten.

De heer **Katainen** wijst op de noodzaak voor de EU om met één stem te kunnen spreken ook op het terrein van internationale belastingontduiking en klimaat. De Commissie is bezorgd over de stabiliteit in de Westelijke Balkan, en vraagt wat de EU daar nog meer kan doen. Verder benadrukt hij dat vrijhandel gebaseerd moet zijn op regels: «free trade by rules based trade». Tot slot merkt hij op de nationale parlementen een belangrijke externe rol kunnen vervullen, door in hun contacten met andere parlementen de Europese dimensie uit te leggen. De rechtsstaat is zeer belangrijk en moet in alle EU landen gerespecteerd worden.

Vervolgens werd de discussie voortgezet met de interventie door de heer **Hamáček**, Voorzitter van de Tsjechische Kamer van Afgevaardigden, dat de EU gezamenlijk moet blijven optrekken in de toekomst zodat er geen nieuwe muren komen. Ook de Voorzitter van de Roemeense Senaat, de heer **Popescu-Tăriceanu**, is van mening dat er niet opnieuw een ijzeren

gordijn in de EU moet ontstaan. Een Europa van meer snelheden zou een grote fout zijn. Mevrouw **Bures**, Voorzitter van de Nationale Raad van Oostenrijk, onderstreept dat het accent voor de toekomst van de EU moet liggen op duurzame ontwikkeling en groei. Daarnaast is sociale rechtvaardigheid van groot belang, ook om de burgers zich meer betrokken te laten voelen. De heer **Pastor**, Voorzitter Spaanse Congres van Afgevaardigden, is positief over de toekomst van de EU die veel stabiliteit heeft gebracht in zijn regio. Voor de toekomst moet de EU de strijd tegen werkloosheid aangaan, doorpakken op de digitale agenda en komen tot een energie- en belastingunie. Veel kritischer is de Voorzitter van het Griekse parlement, de heer **Voutsis**, die van mening is dat de Verklaring van Rome te ver af staat van de werkelijkheid, waarin een hele generatie jonge mensen niet aan het werk kan komen en de migratiecrisis niet wordt opgelost. Hij vindt de EU niet sociaal en niet solidair. De Bulgaarse Voorzitter, de heer **Glavchev**, zegt dat nationale parlementen een actieve rol moeten spelen in de discussie over de toekomst van Europa. Bulgarije wil graag samen verder. Nationale parlementen kunnen het bredere publiek en het maatschappelijk middenveld betrekken in de discussie over de toekomst en zo hun rol spelen. **Karczewski**, Voorzitter Poolse Senaat geeft aan dat steun aan de Oostelijke partners en burens voor Polen bovenaan staat. Voorts onderstreept hij dat de samenwerking met de Visegradlanden goed loopt en dat zij een gezamenlijke verklaring hebben ingebracht voor de Top in Rome. Het Witboek neemt volgende de Hongaarse Voorzitter **Kövér** niet alle opties in acht en stapt over de inbreng van de Visegradlanden heen. Zij willen dat de EU gebaseerd wordt op respect voor de soevereiniteit van landen. De burgers hebben volgens hem geen vertrouwen in de EU instituties. Alleen sterkere controle door nationale parlementen kan de kloof overbruggen. **Bizet**, Voorzitter van commissie EU zaken van de Franse Senaat is juist van mening dat nationale parlementen de EU sterker moeten verdedigen. De EU heeft grote toegevoegde waarde op het terrein van migratie, terrorisme en handel. Hij waarschuwt voor verder uitbreiding, eerst moet de EU de eigen zaken op orde krijgen. Daar is de heer **Hamzaçebi**, plv. Voorzitter van de grote nationale Assemblee van Turkije, het niet mee eens. Er mogen geen extra belemmeringen voor toetreding worden opgeworpen. Het toetredingsproces met Turkije moet worden voortgezet, ook de Westelijke Balkanlanden moeten lid worden. Tot slot spreekt de heer **Lammert**, Voorzitter van de Duitse Bondsdag. Hij merkt op dat de EU een gemeenschap van waarden is, niet enkel een construct voor vrijhandel. Om het vertrouwen te herstellen moeten landen toegeven dat zij de regels die binnen de EU zijn afgesproken niet hebben nageleefd, als het even niet uitkwam. Regels moeten uitgevoerd en gehandhaafd worden, dat wekt vertrouwen. In reactie op de suggestie van de Zweedse Voorzitter over het organiseren van een IPU conferentie, merkt hij op dat dit een organisatie is van vooral ondemocratisch parlementen. Hij vindt dat de EU niet moet meewerken aan ondemocratische vergaderingen.

Sessie II – Het dichterbij brengen van de parlementaire agenda tot de burgers in de moderne tijd – delen van *best practices*

Drie Voorzitters van nationale parlementen gaven een inleiding voor deze sessie. De Voorzitter van de Eerste Kamer, mevrouw **Broekers-Knol**, ging in op de volgende vraag: «Om de kloof tussen burgers en politici te overbruggen, is het belangrijk de kwestie aan te pakken die de kloof veroorzaakt. En die kwestie is: gebrek aan vertrouwen. Hoe kunnen we het vertrouwen van burgers in politici en in democratische instellingen herstellen?» Zij was kritisch over de oplossing van het referendum, dat vaak genoemd wordt. Zij besprak vier andere zaken die fundamenteel zijn om vertrouwen te winnen: verantwoordelijkheid nemen voor je daden, zo transparant mogelijk zijn, burgers betrekken waar en wanneer dat kan, en

in staat zijn tot evolutie, dat wil zeggen tot aanpassing aan moderne tijden. Broekers zei dat te vaak politieke compromissen worden gesloten, in Brussel of aan een andere onderhandelingstafel, waar politieke leiders afstand van nemen als ze weer thuis zijn. Tevens benadrukte zij het belang van onderwijs om het kennisfundament waarop democratieën gebouwd zijn te verbreden, en om het bewustzijn van de kernwaarden van de democratie en rechtsstaat bij de burgers te versterken. Haar Duitse ambtsgenoot van de Bondsraad, mevrouw **Dreyer**, ging op de digitale veranderingen en het effect daarvan op het politieke debat. Dat debat vindt allang niet meer exclusief in het parlement plaats, maar in de media, in talkshows op tv, op internetfora, via twitter. Ze vindt dat parlementen veel zichtbaarder moeten zijn in het publieke debat en veel actiever via verschillende digitale mogelijkheden hun boodschap moeten uitdragen. Dit is nodig ook als tegenoffensief tegen de hoeveelheid desinformatie, haat en extremistische uitingen die op internet worden gezet. De Bundesrat investeert veel in digitalisering en de boodschap die ze wil overbrengen. De laatste inleiding werd verzorgd door de Voorzitter van het Ierse parlement, de heer **O Fearghail** (Ierland), die uitlegde hoe het Ierse parlement open, tolerant en transparant is voor de burgers. Zo heeft het parlement bijvoorbeeld een constitutionele conventie georganiseerd met betrokkenheid van burgers om veranderingen in zijn werkwijze te brengen. Daarnaast investeert het parlement veel in verdere digitalisering.

Tijdens het debat deelden de parlementen voornamelijk «best practices» met elkaar. Daarbij werd duidelijk dat de meeste parlementen volop bezig zijn met digitalisering, het meer betrekken van de jeugd bij hun werk, het organiseren van dialogen met de burgers en het maatschappelijk middenveld, en het mogelijk maken van burgerparticipatie in wetgeving. Estland loopt voorop bij onlineverkiezingen. Elke Est kan overal ter wereld online zijn stem uitbrengen. Ook de eerste Ondervoorzitter van de Tweede Kamer, de heer **Harbers**, droeg bij aan de discussie over dit thema. Hij bracht naar voren dat de sociale media een belangrijke nieuwe vorm van burgerparticipatie hebben mogelijk gemaakt. De moderne sociale media geven ongekende toegang tot informatie en mogelijkheid tot communicatie. Zij hebben een belangrijke rol gespeeld in de recente verkiezingscampagnes voor de Tweede Kamer in Nederland, aldus Harbers. Mede door de vernieuwde belangstelling was de opkomst bij de verkiezingen het hoogst in 31 jaar.

Gemeenschappelijke Parlementaire Controle Groep Europol

De Voorzitters besloten tot instelling van een Joint Parliamentary Scrutiny Group (JPSG) voor de controle op de activiteiten van Europol. Europol is het rechtshandavingsagentschap van de Europese Unie dat de informatie-uitwisseling tussen de politiediensten van alle lidstaten van de Europese Unie organiseert. In de annex bij de conclusies van de Speakers Conference zijn de uitgangspunten voor de instelling van de controle-groep vastgelegd, waaronder de regel dat elk parlement het recht heeft maximaal vier leden in de JPSG te benoemen (het Europees Parlement maximaal 16 leden).

De Voorzitters bereikten overeenstemming over de uitgangspunten en verwachten dat de JPSG zelf de verdere details van haar werkzaamheden zal vastleggen, inclusief de informatierechten ten opzichte van Europol en de mogelijke deelname van parlementen in een waarnemersrol (zoals Noorwegen). Er wordt van uitgegaan dat de JPSG op basis van consensus zal werken. Ook is een uitgangspunt dat de parlementen leden afvaardigen die inhoudelijke deskundigheid hebben en in beginsel in staat zijn

gedurende een gehele parlementaire zittingsperiode deel uit te maken van de JPSG.